

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Document realizat de Centrul de Resurse Juridice, România

Raport național de cercetare – România

- februarie 2019 -

Coordonator cercetare: **Delia Niță**

Autoare: **Cezara David**

Intervievatoare: **Alexandra Columban, Eniko Gall, Corina Mighiu, Adela Szentes**

Cuprins

1. Preambul (scurtă descriere a proiectului VICATIS)	2
2. Introducere (contextul raportului de cercetare)	2
2.1 Statutul juridic al victimei – Cadrul normativ.....	2
2.2. Drepturile fundamentale ale victimelor criminalității stabilite prin lege.....	5
2.3. Alte reglementări.....	7
3. Colectarea datelor și metode de colectare	8
4. Rezultatele cercetării	10
4.a. Caracteristicile participării la proceduri	10
4.b. Informații privind drepturile	11
4.c. Informații privind drepturile – proces	14
4.d. Informații privind drepturile – copil(copii).....	15
4.e. Informații privind drepturile – evaluarea victimei	16
4.f. Servicii de sprijin – furnizate de entități publice.....	20
4.g. Servicii de sprijin – furnizate de entități private.....	22
4.h. Servicii de sprijin – evaluare efectuată de victime.....	23
5. Concluzii	23
6. Recomandări pentru îmbunătățirea cadrului juridic și instituțional, a procedurii și a practicii în domeniul informării și asistenței adecvate a victimelor violenței domestice.	29

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

1. Preambul (scurtă descriere a proiectului VICATIS)

Proiectul “Îmbunătățirea serviciilor de sprijin din perspectiva victimelor – VICATIS” este finanțat de Programul Justiție al Uniunii Europene (UE) prin Cererea de propuneri de proiecte JUST-JACC-VICT-AG-2016, pentru o mai bună implementare a Directivei 2012/29/EU de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității (Directiva Victimelor).

Proiectul este coordonat de Centrul Juridic Croat și implementat, în perioada octombrie 2017 – martie 2019, în parteneriat cu șapte organizații și instituții (Asociația pentru Comunicare Non-violentă, Centrul de Resurse Juridice, Centrul Juridic Croat, Ministerul Justiției și Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale din Republica Croația, Asociația Patent și Institutul pentru Pace) din patru state membre (Croația, Ungaria, România și Slovenia). Centrul de Resurse Juridice este partenerul român al acestui proiect.

2. Introducere (contextul raportului de cercetare – drepturile victimelor la nivelul UE și la nivel național)

În ultimii ani, s-au introdus modificări majore în cadrul legal, în special la nivelul UE, cu scopul de a stabili standarde mai ridicate în ceea ce privește protecția și sprijinirea victimelor criminalității. Obiectivul general al cercetării noastre este de a înțelege mai bine modul în care victimele criminalității percep aceste măsuri. Mai exact, am intervievat victime ale violenței în familie despre cum se vede din perspectiva lor interacțiunea cu reprezentanții organelor de aplicare a legii, ai sistemului judiciar și ai serviciilor de sprijin. Următorul obiectiv al cercetării este de a dezvolta instrumente care să îmbunătățească modalitatea de informare și sprijinire acordată victimelor criminalității în viitor. În scopul acestui proiect, ne-am axat pe domeniul violenței domestice.

2.1 Statutul juridic al victimei – Cadrul normativ

Principalul cadru legal cu privire la violența domestică în România este Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice. Aceasta se referă la cadrul instituțional și servicii, și reglementează și ordinul de protecție. Deși acoperă o definiție extinsă a violenței domestice, acționează, în principal, în civil. Singura măsură care se ia, la decizia unui judecător de instanță civilă, cu participarea unui procuror în procedură, este ordinul de protecție. Ca măsură intermediară, poliția, cu confirmarea procurorului, poate emite un ordin de protecție provizoriu pentru o perioadă de 5 zile.

Prezenta cercetare nu a acoperit modificările survenite la această lege în iulie 2018, cea mai importantă dintre ele fiind ordinul de protecție provizoriu (menționat mai sus).

Potrivit acestei legi, în forma actuală¹, “violența domestică înseamnă orice inacțiune sau acțiune intenționată de violență fizică, sexuală, psihologică, economică, socială sau spirituală care se produce

¹ Modificată prin Legea 174/2018

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

În mediul familial sau domestic ori între soți sau foști soți, precum și între actuali sau foști parteneri, indiferent dacă agresorul locuiește sau a locuit împreună cu victima”(art. 3).

De asemenea, legea oferă definiții detaliate pentru forme specifice de violență. Subliniem însă, încă o dată, că aceste definiții nu operează în domeniul penal.

Așadar, potrivit art. 4:

(1) Violența domestică se manifestă sub următoarele forme:

a) violența verbală - adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, amenințări, cuvinte și expresii degradante sau umilitoare;

b) violența psihologică - impunerea voinței sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune și de suferință psihică în orice mod și prin orice mijloace, prin amenințare verbală sau în orice altă modalitate, șantaj, violență demonstrativă asupra obiectelor și animalelor, afișare ostentativă a armelor, neglijare, controlul vieții personale, acte de gelozie, constrângerile de orice fel, urmărirea fără drept, supravegherea locuinței, a locului de muncă sau a altor locuri frecventate de victimă, efectuarea de apeluri telefonice sau alte tipuri de comunicări prin mijloace de transmitere la distanță, care prin frecvență, conținut sau momentul în care sunt emise creează temere, precum și alte acțiuni cu efect similar;

c) violența fizică - vătămarea corporală ori a sănătății prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, în orice formă și de orice intensitate, inclusiv mascate ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, precum și alte acțiuni cu efect similar, supunerea la eforturi fizice epuizante sau la activități cu grad mare de risc pentru viață sau sănătate și integritate corporală, altele decât cele de la lit. e);

d) violența sexuală - agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărțuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întreținerii unor relații sexuale forțate, viol conjugal;

e) violența economică - interzicerea activității profesionale, privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, acțiunea de sustragere intenționată a bunurilor persoanei, interzicerea dreptului de a poseda, folosi și dispune de bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor și resurselor comune, refuzul de a susține familia, impunerea de munci grele și nocive în detrimentul sănătății, inclusiv unui membru de familie minor, precum și alte acțiuni cu efect similar;

f) violența socială - impunerea izolării persoanei de familie, de comunitate și de prieteni, interzicerea frecventării instituției de învățământ sau a locului de muncă, interzicerea/limitarea realizării profesionale, impunerea izolării, inclusiv în locuința comună, privarea de acces în spațiul de locuit, deposedarea de acte de identitate, privare intenționată ale acces la informație, precum și alte acțiuni cu efect similar;

g) violența spirituală - subestimarea sau diminuarea importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice ori religioase, interzicerea dreptului de a vorbi în limba maternă și de a învăța copiii să vorbească în limba maternă, impunerea aderării la credințe și practici spirituale și religioase inacceptabile, precum și alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Prin modificările din iulie 2018, care au nuanțat cum se definește violența domestică, la articolul 4 s-a adăugat și o prevedere privind ce nu poate constitui o justificare pentru violența domestică, în nicio formă și în nicio împrejurare: “obiceiul, cultura, religia, tradiția și onoarea”.

De asemenea, definițiile din lege privind membrii de familie (art. 5) au devenit mai detaliate (incluzând, de exemplu, copiii din relații anterioare), iar copiii martori ai violenței domestice sunt acum explicit recunoscuți drept victime.

În 2007, Curtea Constituțională a României a constatat că includerea condiției adiționale conținută prin sintagma „în cazul în care conviețuiesc” este neconstituțională (Decizia 264/2017²), decizie bazată pe definițiile din Convenția de la Istanbul³, ratificată de România prin Legea nr. 30/2016.

O altă lege relevantă este Legea 202/ 2002 privind egalitatea de șanse între femei și bărbați. Aceasta definește, printre altele, hărțuirea, hărțuirea sexuală, hărțuirea psihologică și violența de gen (ultima definiție a fost inclusă în legea aceasta în 2018).

Potrivit art. 4. l) “prin **violență de gen** se înțelege fapta de violență direcționată împotriva unei femei sau, după caz, a unui bărbat, motivată de apartenența de sex. Violența de gen împotriva femeilor este violența care afectează femeile în mod disproporționat. Violența de gen cuprinde, fără a se limita însă la acestea, următoarele fapte: violența domestică, violența sexuală, mutilarea genitală a femeilor, căsătoria forțată, avortul forțat și sterilizarea forțată, hărțuirea sexuală, traficul de ființe umane și prostituția forțată”.

Nou introdusa definiție a “violenței de gen” care include, în principal, infracțiuni (potrivit Codului Penal din România), nu mai apare în nicio altă parte în lege, cu excepția acestui articol cu definiții. Iarși, este o lege din domeniul civil. Sancțiunile prevăzute în această lege sunt în principal tot din domeniul civil/administrativ (plângere în instanța civilă, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, plângeri disciplinare, inspecția muncii), iar o parte dintre ele (**hărțuire, hărțuire sexuală sau hărțuire psihologică**) sunt considerate **contravenții în competența poliției**.

În Codul Penal există o infracțiune specifică privind violența în familie, dar conținutul său este, în fapt, o formă calificată a altor infracțiuni, limitate ca număr și conexe cu omorul sau violența fizică.

Art. 199: **Violența în familie**

² Decizie disponibilă la: <https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2017/04/Decizia-1.pdf>, accesat la 23.06.2018. Potrivit acestei decizii “Art.3 lit.b) din aceasta [Legea nr.30/2016] prevede că „violența domestică” înseamnă toate acțiunile de violență fizică, sexuală, psihologică sau economică, care se produc în mediul familial sau domestic ori între foștii sau actualii soți sau parteneri, „indiferent dacă agresorul împarte sau a împărțit același domiciliu cu victima”. Prin urmare, Curtea constată că cerința conviețuirii - impusă de prevederile 14 art.5 lit.c) din Legea nr.217/2003 persoanelor care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, pentru a se putea emite un ordin de protecție -, constituie o neconcordanță, în accepțiunea art.20 alin.(2) din Constituție, între legea internă și un tratat privitor la drepturile fundamentale ale omului.”

³ Disponibilă, în limba română, la: <https://rm.coe.int/168046253e>

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

(1) Dacă faptele prevăzute în art. 188, art. 189 și art. 193-195 sunt săvârșite asupra unui membru de familie, maximul special al pedepsei prevăzute de lege se majorează cu o pătrime.

(2) În cazul infracțiunilor prevăzute în art. 193 și art. 196 săvârșite asupra unui membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu. Împăcarea înlătură răspunderea penală.

Infracțiunile relevante specificate sunt: omorul (188), omorul calificat (189), lovirea sau alte violențe (193), vătămarea corporală (194) – când a cauzat consecințe permanente ca urmare a faptei de la art. 193; lovirile sau vătămarile cauzatoare de moarte (195), vătămarea corporală din culpă (196).

Alte infracțiuni relevante pentru violența de gen/ victime vulnerabile, o parte introduse/ modificate în 2016, sunt: Art. 208: Hărțuirea; Art. 210 Traficul de persoane; Art. 211: Traficul de minori; Art. 213: Proxenetismul; Art. 216: Folosirea serviciilor unei persoane exploatate; Art. 216: Folosirea prostituției infantile; Art. 218: Violul; Art. 219: Agresiunea sexuală; Art. 220: Actul sexual cu un minor; Art. 221: Coruperea sexuală a minorilor; Art. 222: Racolarea minorilor în scopuri sexuale; Art. 223: Hărțuirea sexuală.

2.2. Drepturile fundamentale ale victimelor criminalității stabilite prin lege

În conformitate cu Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice:

“Art. 6 Victima violenței domestice are dreptul: a) la respectarea personalității, demnității și a vieții sale private; b) la **informarea cu privire la exercitarea drepturilor sale**; c) la **protecție specială**, adecvată situației și nevoilor sale; d) la **servicii** de consiliere, reabilitare, reintegrare socială, precum și la asistență medicală gratuită, în condițiile prezentei legi; e) la **consiliere și asistență juridică gratuită**, în condițiile legii.”

Potrivit **Codului de Procedura Penală, cu modificările din 2016⁴**, (art. 81), partea vătămată (victima) are următoarele drepturi, în cadrul procesului penal:

a) **dreptul de a fi informată cu privire la drepturile sale**;

b) dreptul de a propune administrarea de probe de către organele judiciare, de a ridica excepții și de a pune concluzii;

c) dreptul de a formula orice alte cereri ce țin de soluționarea laturii penale a cauzei;

d) **dreptul de a fi informată**, într-un termen rezonabil, **cu privire la stadiul urmăririi penale**, la cererea sa expresă, cu condiția de a indica o adresă pe teritoriul României, o adresă de poștă electronică sau mesagerie electronică, la care aceste informații să îi fie comunicate;

e) dreptul de a consulta dosarul, în condițiile legii;

f) dreptul de a fi ascultată;

g) dreptul de a adresa întrebări inculpatului, martorilor și experților;

g¹) dreptul de a beneficia în mod gratuit de un interpret atunci când nu înțelege, nu se exprimă bine sau nu poate comunica în limba română. În cazurile urgente se pot folosi mijloace tehnice de comunicare, dacă se apreciază că acest lucru este necesar și că nu împiedică exercitarea drepturilor persoanei vătămate;

⁴ Ordonanța Governamentală de Urgență 18/2016.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

- g²) dreptul de a i se comunica traducerea într-o limbă pe care o înțelege a oricărei soluții de netrimiteră în judecată, atunci când nu înțelege limba română;
- h) dreptul de a fi asistată de avocat sau reprezentată;
- i) dreptul de a apela la un mediator, în cazurile permise de lege;
- j) alte drepturi prevăzute de lege.

De asemenea, în 2016 s-au adoptat prevederi specifice privind audierea victimelor, respectiv:

“Art. 111 – Modul de audiere a persoanelor vătămate

(6) În cazul persoanelor vătămate pentru care a fost stabilită în condițiile legii existența unor nevoi specifice de protecție, organul judiciar poate dispune una sau mai multe dintre următoarele măsuri, atunci când este posibil și când acesta apreciază că nu se aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților:

- a) audierea acestora în incinte concepute sau adaptate acestui scop;
- b) audierea acestora prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor;
- c) audierea acestora, cât și eventuala lor reaudiere se realizează de aceeași persoană, dacă acest lucru este posibil și dacă organul judiciar apreciază că aceasta nu aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

(7) Audierea de către organele de cercetare penală a persoanelor vătămate care au fost victime ale **infrațiunii de violență în familie**, prevăzută de art. 199 din Codul penal, ale infrațiunilor de viol, agresiune sexuală, act sexual cu un minor și corupere sexuală a minorilor, prevăzute la art. 218-221 din Codul penal, ale infrațiunii de rele tratamente aplicate minorului, prevăzută la art. 197 din Codul penal, hărțuire, prevăzută de art. 208 din Codul penal, și hărțuire sexuală, prevăzută de art. 223 din Codul penal, precum și în alte cazuri în care, din cauza împrejurărilor comiterii faptei, acest lucru se apreciază ca fiind necesar, se efectuează numai de către o persoană de același sex cu persoana vătămată, la cererea acesteia, cu excepția cazului când organul judiciar apreciază că aceasta aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

(8) Dacă persoana vătămată este minor, înregistrarea audierii acesteia prin mijloace tehnice audio sau audiovideo este obligatorie în toate cazurile. Atunci când înregistrarea nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declarația persoanei vătămate, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă.

(9) Audierea persoanei vătămate de către organul judiciar care a înregistrat o plângere cu privire la săvârșirea unei infrațiuni se desfășoară de îndată, iar, dacă acest lucru nu este posibil, se va realiza ulterior depunerii plângerii, fără întârzieri nejustificate.

(10) Declarația dată de persoana vătămată în condițiile alin. (9) constituie mijloc de probă chiar dacă a fost administrată înainte de începerea urmăririi penale.”

Pentru victime sunt disponibile și măsuri de protecție asimilate celor de protecție a martorilor, dacă sunt amenințate sau vulnerabile. Modificările din 2016 au adus câteva prevederi specifice la articolul 113 privind protecția persoanei vătămate și a părții civile:

“(2) **Sunt prezumate vulnerabile victimele copii**, victimele care sunt în relație de dependență față de autorul infrațiunii, victimele terorismului, ale criminalității organizate, ale traficului de persoane, ale

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

violenței în cadrul relațiilor apropiate, ale violenței sexuale sau ale exploatării, victimele infracțiunilor săvârșite din ură și victimele afectate de o infracțiune din cauza prejudecăților sau din motive de discriminare care ar putea avea legătură în special cu caracteristicile lor personale, victimele cu dizabilități, precum și victimele care au suferit un prejudiciu considerabil ca urmare a gravității infracțiunii.

(3) Dacă persoana vătămată sau partea civilă se află în vreuna dintre situațiile prevăzute la alin. (2), **organul de urmărire penală îi aduce la cunoștință măsurile de protecție care pot fi luate**, conținutul lor și posibilitatea de a renunța la acestea. Renunțarea persoanei vătămate sau a părții civile la luarea măsurilor de protecție se consemnează în scris și se semnează de către aceasta, în prezența reprezentantului legal, dacă este cazul.

(4) Reaudierea persoanei vătămate se face numai dacă acest lucru este strict necesar pentru desfășurarea procesului penal.

(5) La audiere, persoana vătămată poate fi însoțită, la cererea sa, de către reprezentantul său legal și de către o altă persoană desemnată de către persoana vătămată, cu excepția cazului în care organul judiciar decide motivat în sens contrar.

(6) Ori de câte ori organul judiciar nu poate stabili vârsta persoanei vătămate și există motive pentru a se considera că aceasta este minor, persoana vătămată va fi prezumată a fi minor.”

Aceste modificări au transpus, în principal, prevederi conforme cu Directiva Victimelor (Directiva 2012/29/EU). Cu toate acestea, notăm numeroasele excepții/condiții introduse, cum sunt cele de la anumite măsuri de protecție “dacă sunt disponibile” sau multe altele lăsate la discreția organelor judiciare.

2.3. Alte reglementări

România a avut o Strategie pentru combaterea violenței domestice pentru perioada 2013-2017, împreună cu o strategie pentru egalitate de gen.⁵ Strategia pentru combaterea violenței domestice se axează, în principal, pe extinderea capacității instituționale și a serviciilor disponibile. Prevederile bugetare erau neadecvate, deoarece includeau toate sursele de finanțare posibile, dar nu specificau angajamente financiare clare.

În iunie 2018, s-a adoptat o altă strategie (atât pentru egalitatea de șanse, cât și pentru combaterea violenței domestice) pentru perioada 2018 – 2021, dar și un plan de acțiune.⁶ Obiectivele acesteia sunt: Consolidarea cadrului legal în domeniul prevenirii și combaterii violenței domestice; Dezvoltarea de măsuri adecvate pentru sprijinirea și protejarea victimelor; Prevenirea violenței domestice și a recurenței ei, precum și a violenței sexuale; Monitorizare și evaluare. În Strategie sunt enumerate surse de finanțare (bugete naționale și locale, fonduri externe nerambursabile, credite externe etc), din nou, fără estimări efective de cost. Mai mult, se precizează clar că proiecțiile bugetare sunt elaborate în fiecare an pentru anul următor⁷. Planul de Acțiune menționează, ca surse

⁵ Decizie Guvernamentală nr.1156/2012.

⁶ Decizie Guvernamentală nr.365/2018.

⁷ Capitolul IX al Pilonului pentru prevenirea și combaterea violenței domestice din Strategie, disponibil aici: <http://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2018/06/Strategia-Nationala-ES-si-VD.pdf> (accesat la 13.02.2019)

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

de finanțare, printre altele, Mecanismul Financiar Norvegian 2014-2012.⁸ Instituția responsabilă pentru strategie este Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați, o instituție în subordinea Ministerului Muncii.⁹

3. Colectarea datelor și metode de colectare:

- întrebări/subiecte de cercetare;
- etici de cercetare și proceduri de consimțământ în cunoștință de cauză;
- instrumente de metodologie/cercetare;
- caracteristicile eșantionului (caracteristici demografice, caracteristici în materie de proceduri judiciare);

Partenerii proiectului au dezvoltat împreună o serie de instrumente unitare aplicabile tuturor țărilor partenere, precum și o procedură privind selectarea interviuatelelor, stabilirea contactului, obținerea consimțământului și derularea interviurilor.

Principalul instrument de cercetare folosit a fost **chestionarul**, care a fost distribuit în timpul interviurilor. Acesta a fost tradus în limba română și această versiune a inclus, exclusiv pentru uzul interviuatelelor, informații despre legislația aplicabilă în România privind rolul și sprijinul disponibil oferit de diferite entități și instituții.

Mai detaliat, principalele secțiuni ale chestionarului se referă la:

- Proceduri multiple care abordează direct violența în familie, tipul procedurii(ilor). Interacțiunile anterioare care nu au condus la proceduri și de ce.
- Partea a doua - **dreptul la informare** - primele interacțiuni cu poliția, procurorul și judecătorul - dacă s-au furnizat informații, ce informații, în ce fel, utilitatea informațiilor în obținerea sprijinului ca victimă a violenței în familie, atitudine și lacune.
- **Interacțiunea și sprijinul oferit de servicii**, fie ele de stat sau private, care oferă asistență generală sau specializată victimelor criminalității - informații despre sistemul de sesizare și apoi informații furnizate de aceste servicii, tipul de sprijin primit și accesat, evaluarea sprijinului de către victimă, lacune.
- **Implicarea copiilor** în procedurile judiciare - dacă au fost astfel de cazuri și cum exact au fost implicați, de asemenea, în ceea ce privește informațiile, precum și procedura utilizată pentru informarea/ implicarea copiilor
- **Evaluarea nevoilor de protecție** ale victimei. Dacă s-a făcut o evaluare și de către cine

⁸ Plan de acțiune disponibil la: <http://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2018/06/Plan-operational-2018-2021-SN-PILON-ES-SI-VD.pdf> (accesat la 13.02.2019)

⁹ Vezi website Agentie la: <http://anes.gov.ro>

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

- **Evaluarea personală** a victimei în ceea ce privește informațiile: care sunt cele mai importante pentru victimele violenței în familie, cine ar trebui să furnizeze aceste informații victimelor și când; disponibilitatea sprijinului acordat victimelor și ce fel de sprijin este cel mai important pentru victimele violenței în familie; cine a ajutat cel mai mult în timpul participării la procedurile penale/ civile.

Alte instrumente folosite:

Scrisoare de informare – o scrisoare în numele proiectului, informând potențialele interviuate despre domeniul de aplicare al proiectului și scopul cercetării, despre procesul de interviu, precum și datele de contact ale cercetătoarei care a făcut interviul și ale partenerului național.

Formular pentru exprimarea consimțământului – care a inclus acordul expres al interviuatei să participe la cercetare și informații privind drepturile sale la protecția datelor cu caracter personal și cum se face acest lucru, în conformitate cu legislația în vigoare, acordul de a înregistra interviul, acordul de a obține date suplimentare privind cazul de la alte persoane implicate indicate de interviuată (ex. avocat, lucrător ONG care a asistat persoana).

Formular cu informații generale – un document suplimentar utilizat împreună cu chestionarul, cu informații suplimentare despre interviuate și despre procedurile la care au participat. Dacă persoana interviuată nu avea întreaga informație (ex. tipul și numărul de proceduri la care a participat, la ce dată) și dacă își dădea acordul, urma să obținem astfel de date din alte surse indicate de interviuată (cum ar fi un ONG care a asistat-o, de exemplu).

Toate instrumentele au fost traduse în limba română și adaptate contextului național.

În România, în perioada aprilie-mai 2018, s-au realizat 22 de interviuri individuale de către 5 interviuatoare calificate, cu experiență în lucrul cu persoane vulnerabile (5 interviuatoare din 4 regiuni ale țării: capitala, vestul, estul și centrul României, toate lucrând în ONG-uri care activează în domeniul drepturilor omului sau egalitatea de gen, și cu experiență în acest domeniu - majoritatea dintre interviuatoare sunt și psiholoage). Interviuatoarele au beneficiat de o sesiune de formare privind cadrul juridic și utilizarea instrumentelor de cercetare, precum și informații specifice privind procedura de lucru pentru efectuarea cercetării și selectarea interviuatoarelor (toate aceste informații fiind disponibile și în scris).

Caracteristicile eșantionului

Pentru a identifica persoanele interviuate, CRJ și cercetătoarele au făcut apel și au utilizat mecanisme și canale variate, cum ar fi: organizații de servicii de sprijinire a victimelor, asistenți sociali pe care persoanele interviuate le cunoșteau/ cu care lucraseră anterior, organizații ale societății civile, adăposturi, precum și alți profesioniști, cum ar fi psihologi sau avocați. Aceștia au primit o scrisoare suplimentară, prezentând proiectul și scopul cercetării, cât și interviuatoarea din proiect

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reprezintă strict părerea autorilor care dețin răspunderea exclusivă. Comisia Europeană nu își asumă nicio responsabilitate privind utilizarea informațiilor cuprinse în acest document.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

din acea regiune, cu solicitarea de a disemina informațiile în rândul beneficiarelor lor și de a da datele de contact ale intervievatoarei persoanelor care doreau să participe la cercetare și care se încadrează în scopul cercetării.

Ca rezultat al procesului de selecție, caracteristicile celor 22 de persoane intervievate sunt după cum urmează:

- Aproape jumătate dintre intervievate sunt din capitală și restul din alte regiuni ale țării, atât rurale, cât și urbane (regiuni din centrul, nord-estul și nord-vestul României);
- Toate au peste 18 ani. Vârstele variază de la 33 de ani până la 50 de ani, cu o vârstă medie de 41 de ani;
- Depunerea unei plângeri nu a fost tratată ca o condiție prealabilă obligatorie a eligibilității (a avut loc un interviu cu o victimă a violenței domestice care nu a depus o plângere și nu a participat la niciun fel de procedură), atâta timp cât existau detalii relevante în caz. Având însă în vedere obiectivele studiului, un astfel de interviu a fost o excepție. Intervievatele selectate au trecut prin diferite etape ale procedurilor judiciare, acoperind toate tipurile de proceduri legate de sau care rezultă din violența domestică;
- Criteriul decisiv pentru includerea/excluderea victimelor ale căror cazuri sunt încă deschise, dar nu numai, a fost sentimentul de siguranță și confort al victimei pentru a da un interviu pe această temă, atât obiectivă, evaluată de către apărător/furnizorul de servicii (ex. ONG/ serviciu social/psiholog care a recomandat persoana echipei de cercetători), cât și subiectivă, autoevaluată de către victimă.

Pe parcursul întregului proces de cercetare, au existat un feedback și o comunicare permanentă cu echipa de proiect a CRJ. Interviuurile au durat, în medie, aproximativ o oră. Fiecare interviu a fost sintetizat într-un raport. Raportul de față se bazează pe cele 22 de rapoarte de interviu sintetizate.

Din punct de vedere metodologic, dat fiind faptul că numărul de 22 este prea mic pentru a generaliza statistic, nu am folosit cifre în concluziile pe care le-am tras, ci, mai degrabă, am reflectat situații care au apărut, cu variații, într-un număr semnificativ de cazuri, dacă nu în majoritatea acestora.

4. Rezultatele cercetării

4.a. Caracteristicile participării la proceduri (tipul și durata procedurii; procedura anterioară; subraportare)

Majoritatea cazurilor au inclus cel puțin un ordin de protecție per caz, iar tipologia tuturor, pe lângă ordinele de protecție, include și alte tipuri de proceduri judiciare, cum ar fi divorțul (cazurile au variat între cele unde violența domestică a fost menționată ca motiv în cadrul procedurii de divorț și cele în care nu a fost menționată), plângeri penale împotriva agresorului, procese pentru obținerea custodiei, procese pentru partajul de bunuri comune.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Situațiile au inclus **cazuri mai vechi, care datează din 2012-2015** (ca dată de început - dată de finalizare), **dar cele mai multe dintre acestea sunt mai recente, din perioada 2016-2018** (ultimile interviuri au avut loc în mai 2018), iar în câteva dintre ele unele proceduri erau încă în curs de desfășurare la momentul interviului (raportându-ne la anul 2018).

Într-o majoritate covârșitoare au existat multe situații de violență domestică anterioare momentului la care femeia a decis să apeleze la justiție, situații care nu au condus la proceduri judiciare, fie pentru că nu au fost raportate la poliție, fie pentru că femeile și-au retras plângerile din mai multe motive sau o combinație între acestea, care indică o situație de acută vulnerabilitate¹⁰ determinată de: lipsa de informații despre cum funcționează procesul de depunere a plângerilor, din motive psihologice (teama de agresor, care ar folosi amenințări împotriva victimei și/ sau copiilor / altor membri de familie, teama de a-și pierde copiii sau, alternativ, au rămas crezând că este mai bine pentru copii, speranța că agresorul se va schimba), lipsa de informații despre drepturile și opțiunile lor de sprijin pentru a ieși din situația de violență domestică, atitudinea ofițerilor de poliție și, ulterior, de-a lungul procesului, neîncredere în poliție, neprimirea de ajutor real din partea poliției atunci când raportează incidentul, așadar, fiind nevoite să revină la aceeași situație de abuz, lipsa de dovezi considerate necesare și solicitate de la victime (materiale audio-video, dovada abuzului fizic, martori care nu au dorit să vorbească), motive economice (lipsa opțiunii de a trăi separat de agresor), starea fizică și/sau psihică precară a victimei.

Au existat și situații în care victimele care au făcut ambele lucruri, în situația aceluiași agresor, adică nu au raportat unele situații, iar în altele, au completat plângeri, dar au fost mai târziu retrase.

Toate aceste motive pentru neraportare sau retragere a plângerilor au apărut recurent, și în timp ce victimele treceau prin faza procedurilor.

Putem concluziona din aproape toate interviurile că poliția, în interacțiunile cu victimele, în aceste situații, nu a efectuat o evaluare a nevoilor de protecție a acestora.

4.b. Informații privind drepturile

(oferite în procesul de justiție de către oficiali cu o obligație legală de informare a victimei; rolul altor actori)

În conformitate cu legea 217/2013 pentru combaterea violenței domestice, victimele violenței domestice trebuie să fie informate de și cu privire la:

”Art.7 (2) Autoritățile administrației publice centrale și locale au obligația să asigure exercitarea dreptului la informare al victimelor violenței domestice, potrivit competențelor ce le revin, după caz, cu privire la **a**) instituțiile și organizațiile neguvernamentale care asigură consiliere psihologică sau orice alte forme de asistență și protecție a victimei, în funcție de necesitățile acesteia; **b**) organul de

¹⁰ Motivele nu sunt enumerate într-o anumită ordine, în funcție de apariția lor.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

urmărire penală la care pot face plângere; **c)** dreptul la asistență juridică și instituția unde se pot adresa pentru exercitarea acestui drept; **d)** condițiile și procedura pentru acordarea asistenței juridice gratuite; **e)** drepturile procesuale ale persoanei vătămate, ale părții vătămate și ale părții civile; **f)** condițiile și procedura pentru acordarea compensațiilor financiare de către stat, potrivit legii. **g)** măsurile ce pot fi dispuse prin ordinul de protecție provizoriu și, după caz, prin ordinul de protecție, demersurile necesare pentru emiterea acestora și procedura de judecată.”

Continutul de la litera g) a fost inclus prin modificările acestei legi în iulie 2018, când s-au adăugat și cinci noi alineate privind diverse obligații ale autorităților.

Potrivit legii 211/2004 care se referă la protecția victimelor infracțiunilor:

CAPITOLUL II: Informarea victimelor infracțiunilor

”Art. 4 (1) Organele judiciare au obligația de a încunoaștința victimele infracțiunilor cu privire la:

a) serviciile și organizațiile care asigură consiliere psihologică sau orice alte forme de asistență a victimei, în funcție de necesitățile acesteia; b) organul de urmărire penală la care pot face plângere; c) dreptul la asistență juridică și instituția unde se pot adresa pentru exercitarea acestui drept; d) condițiile și procedura pentru acordarea asistenței juridice gratuite; e) drepturile procesuale ale persoanei vătămate și ale părții civile; f) condițiile și procedura pentru a beneficia de dispozițiile art. 113 din Codul de procedură penală, precum și de dispozițiile Legii nr. 682/2002 privind protecția martorilor, cu modificările ulterioare; g) condițiile și procedura pentru acordarea compensațiilor financiare de către stat; h) dreptul de a fi informate, în cazul în care inculpatul va fi privat de libertate, respectiv condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, cu privire la punerea acestuia în libertate în orice mod, conform Codului de procedură penală; i) dreptul de a apela la un mediator în cazurile permise de lege; j) autoritatea judiciară la care se vor putea adresa pe viitor pentru obținerea de informații privind stadiul cauzei, precum și datele de contact ale acesteia, dacă victima înțelege să depună o plângere.

(2) Informațiile prevăzute la alin. (1) sunt aduse la cunoștință victimei de către primul organ judiciar la care aceasta se prezintă.

(3) Victimei i se aduc la cunoștință informațiile prevăzute la alin. (1) într-o limbă pe care o înțelege. Victimei i se înmânează sub semnătură un formular care cuprinde informațiile prevăzute la alin. (1). În cazul în care nu poate ori refuză să semneze, se va încheia un proces-verbal cu privire la aceasta.

(4) Dacă victima este cetățean român aparținând unei minorități naționale, i se pot aduce la cunoștință informațiile prevăzute la alin. (1) în limba sa maternă.

(5) Îndeplinirea obligațiilor prevăzute la alin. (1)-(3) se consemnează într-un proces-verbal, care se înregistrează la instituția din care face parte organul judiciar.

(6) Cu ocazia primului contact cu autoritățile, victima poate fi însoțită de către o persoană aleasă de ea în vederea facilitării comunicării cu acestea.

(7) La depunerea plângerii conform art. 289 din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare, victima va primi o confirmare scrisă a acesteia. Confirmarea va cuprinde numărul de înregistrare al plângerii, precum și date cu privire la fapta pentru care plângerea a fost depusă.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

(8) Dacă victima nu vorbește sau nu înțelege limba română, aceasta poate cere să primească, ulterior, și traducerea confirmării scrise prevăzute la alin. (7)¹¹.”

Cu excepția unui caz, toate interviuatele au interacționat cu poliția, aceasta fiind prima instituție căreia s-au adresat pentru a raporta o situație de violență în familie (uneori un membru al familiei sau un vecin suna la poliție), dar și în timpul procedurilor, implementării și/sau încălcării ordinului de protecție. Aproape toate victimele au afirmat, în special în momentul raportării și al primelor interacțiuni, că poliția nu le-a oferit nicio informație sau le-a oferit informații limitate și parțiale cu privire la drepturile lor ca victime ale violenței în familie. Situația a continuat și pe parcursul interacțiunilor cu poliția în timpul derulării procedurilor.

Multe victime au raportat că principalele sfaturi date în mod repetat de poliție erau să se separe de agresor, dar nu li s-au oferit/ comunicat alternative (ex. servicii de sprijin) pentru a face acest lucru.

Drepturile pe care poliția le-a comunicat, dar potrivit celor spuse de victime, era vorba despre informații parțiale în cele mai multe cazuri, erau legate de: procedurile de depunere a plângerilor cu privire la infracțiunile comise și rolul poliției în legătură cu astfel de proceduri; detaliile de contact pentru comunicările despre cazul lor. În foarte puține cazuri victimele au menționat că li s-a comunicat despre cum și în ce condiții pot obține protecție, inclusiv măsuri de protecție; și tipul de sprijin pe care acestea îl pot obține și de la cine, și anume informații de bază despre orice sprijin specializat (ONG) și alternative de cazare.

Au existat foarte puține interacțiuni cu un procuror, iar în mai puțin de jumătate din acestea procurorii au furnizat informații (fie verbale, fie în scris) cu privire la drepturile victimelor violenței în familie. Cu toate acestea, interviuatele nu au putut specifica drepturile asupra cărora au fost informate.

În majoritatea interacțiunilor nu au fost furnizate informații (în aceleași cazuri, poliția nu a furnizat nicio informație sau a dat informații limitate victimelor, înainte ca ele să aibă o interacțiune cu procurorul).

În celelalte cazuri victimele nu au ajuns să interacționeze cu un procuror.

Interacțiunile cu judecătorii au fost mai numeroase decât cele cu procurorii, dar în mod semnificativ mai puține decât cele cu poliția, iar în foarte puține cazuri s-au oferit informații despre drepturile victimelor violenței în familie; într-un caz, victima nu își amintește și într-altul, interviuata a spus că a primit informații de la judecător, verbal, la începutul interacțiunii, în special în ceea ce privește copilul, și anume unde ar putea merge pentru a primi sprijin.

¹¹ Para (1), lit i) și j) cât și para. (6)-(8) au fost adăugate printr-o lege adoptată de Parlament la finalul lui aprilie 2018 (lege 97/2018).

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

4.c. Informații privind drepturile – proces (durată, informații clare, proces interactiv, atitudinea oficialilor)

(oferite în procesul de justiție de către oficiali cu o obligație legală de informare a victimei; rolul altor actori)

Datorită interacțiunilor repetate ale victimelor cu poliția și, aparent, în lipsa unei proceduri standard de informare adecvată pentru toate victimele, o caracteristică recurentă în aceste cazuri este faptul că, atunci când au fost furnizate informații, acestea au fost transmise pe bucăți, fragmentate, în timpul interacțiunii cu poliția, parțial în ceea ce privește drepturile pe care o victimă le are sau disponibilitatea sprijinului. De asemenea, situația a depins și de persoană, adică de ofițerul de poliție care a răspuns la apel sau a preluat cazul.

Cu excepția unui caz în care victima a primit materiale scrise despre drepturile sale de la poliție, în toate celelalte situații informația (atunci când a fost cazul) a fost transmisă verbal.

Există un număr îngrijorător de situații, după cum reiese din interviuri, în care poliția a părut reticentă în a ajuta victimele să depună o plângere, uneori încercând să descurajeze victima să facă acest lucru sau chiar să dea vina pe victimă sau să pună presiune asupra victimei pentru a înceta să se adreseze poliției. Victimele au descris de multe ori atitudinea poliției față de ele ca fiind "indiferenți" sau "nepăsători" sau nu doreau să aibă un volum de muncă mai mare care ar fi rezultat din cazurile lor.

"Uite vezi, am stat 10 luni numai cu plângeri din săptămână în săptămână, adică... De ce nu mi-a zis și mie cineva de la început?" [referindu-se la primirea de informații despre existența și posibilitatea de a obține ordin de protecție] (femeie, 41 de ani, România).

În interacțiunile cu procurorul și judecătorii, nu au existat multe cazuri în care victimele să fie informate de procuror sau de judecător cu privire la drepturile lor. În foarte puținele cazuri în care au fost furnizate informații, acest lucru s-a făcut în principal verbal. De asemenea, nici nu ar fi verificat dacă aceste informații fuseseră anterior oferite de poliție.

"Atât doar că juri pe Biblie și altceva nimic. Nu zice nimeni nimic." (femeie, 42 de ani, România)

Interacțiunea cu doi judecători diferiți "Dar judecătoarea n-a intervenit cu drepturile. [...] Întrebări despre cum a fost în familie, nu ce drepturi am." (femeie, 36 de ani, România)

Unele dintre victime au menționat foarte clar (în timp ce în alte cazuri era vizibil din intervalul de timp dintre demararea procedurilor și finalizarea sau nefinalizarea acestora) că sunt nemulțumite de durata și, în consecință, de ineficacitatea procedurilor. Acesta nu include și cazurile de obținere a unui ordin de protecție care, atunci când victimele au dispus de toate mijloacele și informațiile necesare obținerii acestuia, a durat mult mai puțin față de celelalte tipuri de proceduri. De notat că legea prevede clar, în cazul procedurilor ordinului de protecție, un termen limită (72 de ore) pentru instanță să dea o soluție.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

4.d. Informații privind drepturile – copil(copii)

În cazurile în care interviuatele au declarat că și copiii au fost implicați în proceduri, s-a constatat că nu toate aceste proceduri au fost în legătură sau oficial legate de violența în familie (cum ar fi divorțul sau lupta pentru custodie). În puține dintre aceste situații, copilul, unul dintre copii sau toți copiii (situațiile variază) au fost incluși în ordinul de protecție emis pentru mamă. De asemenea, există câteva cazuri în care procedurile relaționate violenței domestice cu copil (copii) nu au inclus un ordin de protecție.

Așa cum a reieșit din interviuri, în general, copiii nu au fost informați despre drepturile lor sau proceduri (doar puțini dintre ei erau foarte mici și nu s-ar fi pus problema informării) și nici mamele lor. Interacțiunile directe cu copiii au fost menționate în câteva cazuri, însă persoanele interviuate nu-și amintesc despre întrebări adresate copiilor legate de violența în familie sau informații despre asta sau orice altă măsură specială atunci când copilul a fost audiat/întrebat.

Concluziile suplimentare care au rezultat din interviuri privesc faptul că nu pare a fi corelată existența situației de violență domestică în familiile cu copii cu modul în care este stabilită încredințarea copiilor la divorț. Mai precis, nu am identificat existența unei proceduri automate de verificare a existenței violenței domestice, chiar și atunci când aceasta poate fi ușor determinată (ex. există un ordin de protecție), atunci când se decide custodia copiilor. În general, din interviuri rezultă existența unor lacune serioase la nivelul instanțelor în a lua în considerare copiii și interesele lor în astfel de proceduri, și în a determina, prioritiza și respecta principiul interesului superior al copilului. Astfel, am întâlnit o varietate de situații: victimele au divorțat la notar (ca metodă pe care mamele au identificat-o pentru a scăpa mai rapid de situația violenței în familie, decât să meargă în instanță, unde ar fi durat prea mult) în care se convine asupra tuturor termenilor într-un mod neconflictual și custodia rămâne comună; victima a divorțat în instanță, cu sau fără un proces separat de custodie, dar și în acest caz este vorba despre custodie comună (victimele nu au solicitat custodia unică sau nu au fost informate că aceasta ar fi o opțiune sau nu au menționat situația de violență în familie judecătorului; sau judecătorul și alți profesioniști implicați nu par a fi luat în considerare acest lucru). Au existat și câteva mențiuni de custodie comună, în timp ce mama avea deja ordin de protecție, astfel că o situație de violență în familie fusese deja stabilită de o instanță, dar nu a părut a fi fost luată în considerare de judecător la stabilirea custodiei. În același timp, în cele câteva cazuri de custodie exclusivă deținută de către mamă, cele mai multe dintre acestea au fost acordate în cadrul unei proceduri unde violența în familie a fost principalul temei invocat (ordin de protecție emis sau divorț în care au fost invocate motive de violență în familie). În cazul câtorva dintre femeile interviuate, încă există dosare pe rol în care așteaptă pronunțarea custodiei și acestea și-au manifestat intenția de a cere în instanță custodia exclusivă.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

4.e. Informații privind drepturile – evaluarea victimei

Pentru toate cazurile în care s-a interacționat cu poliția, în majoritatea lor, din punctul de vedere al informării despre drepturile victimelor, interviuatele au evaluat interacțiunea cu poliția ca fiind foarte slabă sau slabă. Pentru cele câteva evaluări notate cu "OK", motivele au variat și nu au fost neapărat legate de informațiile date de poliție privind drepturile, ci de comparațiile pe care le-au făcut femeile: victimele au interacționat cu ofițeri de poliție din diferite secții de poliție sau cu polițiști diferiți, iar unii nu au dat informații deloc, în timp ce alții au furnizat ceva informații; sau s-au dat foarte puține informații, dar ofițerul de poliție a fost prietenos. Au existat câteva evaluări nu foarte clare ale interacțiunilor cu poliția, persoanele interviuate părând să nu considere că poliția ar trebui să joace un rol crucial, sau neavând vreo așteptare în general de la poliție, pe care o percep ca aplicându-le mecanisme de gândire de tipul „blamarea victimei”. Astfel, interviuatele fie au considerat că poliția are oricum puteri limitate de intervenție, fie au considerat că, din punctul de vedere al poliției, femeile, victimele însele, nu ar fi vrut să iasă din relația abuzivă, așadar, reacția poliției ar fi inutilă; sau, pentru că au perceput strict interacțiunea cu indivizii la nivel uman, victimele nu au putut evalua ofițerii de poliție din perspectiva informațiilor primite.

O mențiune importantă în situațiile evaluate ca relativ „OK” este faptul că, atunci când interviuatele spun că au primit informații de la poliție, au ca punct de referință situația (situațiile) anterioară(e) în care poliția nu le-a informat deloc. De asemenea, își bazează evaluarea pe diferența de atitudine a diversilor ofițeri de poliție cu care au interacționat; dacă se întâlnesc cu un ofițer de poliție pe care îl descriu prietenos sau deschis sau care oferă "sfaturi", în comparație cu alții care nu le-au informat de nimic sau care au avut un comportament indiferent sau inadecvat, atunci fac o evaluare per ansamblu a poliției și crește evaluarea la „OK”. Au fost menționate foarte puține cazuri cu situații disparate în care victimele au menționat un ajutor real din partea poliției și nu s-au identificat elemente comune ale acestor situații specifice pentru a putea concluziona că ar putea fi vorba de o (nouă) procedură care să reprezinte o bună practică într-o anumită regiune sau care să constituie începutul unei schimbări de paradigmă.

Principalele **motive** menționate de victime în legătură cu evaluarea slabă a sprijinului acordat de poliție au fost:

- Lipsa oricăror informații în majoritatea cazurilor respectiv a informațiilor utile pentru acestea, ca victime ale violenței în familie

[Întrebare interviuatoare: Crezi că ai primit vreo informație de la poliție atunci, la început, care să-ți fie de ajutor în vreo formă sau alta? Răspuns:] "Nu! Nu! Nici măcar una" (femeie, 35 de ani, România).

Când a fost întrebată de ofițerii de poliție dacă e sigură că vrea să rămână în casa pe care o împarte cu soțul ei. "Bine, eu mă gândeam că unde pot să plec cu copilul? Era iarnă, copilul era foarte mic...[...] poliția nu mi-a spus atunci de centre unde aş putea să stau sau cum aş putea să protejez mai bine copilul." (femeie, 36 de ani, România)

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

"[poliția] Dar într-un fel trebuia să acționeze și ei, nu doar să semneze niște hârtii și să mă pună în temă să-i contactez în caz de ceva. Asta este..." (femeie, 41 de ani, România)

- De cele mai multe ori, sfatul poliției era legat de intentarea unei acțiuni de divorț sau părăsirea agresorului, dar fără a fi furnizate informații/ informate despre alternative.

"De ce trebuie să plece femeia cu copiii? Să nu știe unde să meargă, să stea pe stradă, să-i fie frică să plece cu ei, pentru că nu are bani să plătească chirie, să nu ofere copiilor cele necesare, și pentru școală, și pentru toate?" (femeie, 50 de ani, România)

- Lipsa de informații furnizate în timp util, atunci când este necesar, într-o manieră adecvată și clară, pentru ca victimele să le înțeleagă și să le folosească

"Adică, chiar nu vorbește nimeni, nu-ți spune absolut nimeni, nici că ai putea să ai o asistență juridică, nici că ți se spun pașii care trebuie să îi faci sau cum să te protejezi pe tine, singurul lucru: „Mută-te din București, România și dispări din viața lui.” Dar de ce trebuie să fug eu?" (femeie, 35 de ani, România)

- Lipsa sprijinului și a intervenției reale pentru a scăpa de situația de violență în familie sau îndrumare pentru a începe acest lucru. S-a menționat deseori lipsa unei intervenții prompte din partea poliției, atunci când poliția intervine prima dată și neîndepărtarea agresorului (acum, această situație ar putea fi remediată printr-o adecvată implementare a ordinului de protecție provizoriu introdus recent în legislație)

[răspuns la întrebarea despre ce a informat-o poliția]"Atât. N-o să-l uit cât trăiesc eu. Ei mi-au spus că dacă nu mă înțeleg cu soțul, nu am altceva de făcut, numai să mă duc la el să bag divorț. Asta e singura informație pe care mi-au dat-o an de an și zi de zi. Mie nu îmi place cum își fac ei serviciul." (femeie, 41 de ani, România)

"[poliția] Nu s-au băgat! Au spus că nu au mandat să intre în casă și n-au cum.... Nu, au spus: „Doamnă, n-avem ce să facem, dacă vreți, depuneți plângere la poliție...” "; "[...] nu mi-au spus [despre protecția copilului]"; [Despre atitudinea poliției față de victimele violenței domestice:] "Nu-i interesează! Poate, să zic, un 1%, dar eu nu i-am întâlnit până acuma." "Să vină poliția să-l ridice și să-l aresteze pentru nu știu câte zile, până îl cercetează, dar să-i facă și un dosar. Și chiar dacă ea își retrace, ei să continue [...]cu siguranță nu sunt singura în situația asta [...] că la un moment dat îi dă drumul, vine acasă, și în cel mai bun caz [femeia] își ia bătaie, în cel mai rău caz e... kaput, nu? Adică să facă ceva [poliția], nu să fie cum a fost la mine, au stat în tocul uși". (femeie, 39 de ani, România)

"Eu am cerut [ordin de protecție]. Mi-au zis alți oameni, nu poliția. Nici atunci. Poliția mi-a spus că dacă plec [să locuiesc într-un adăpost dintr-o altă localitate], nu am nevoie de ordin de protecție". (femeie, 36 de ani, România)

- Solidaritatea dintre bărbați, luând apărarea agresorului, intimidare, uneori resimțirea unei amenințări. Deseori cazuri de atitudine de "blamare a victimei".

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

“Și mi se pare absurd să vină poliția să spună: “Lasă că vă împăcați voi, hai că sigur ai făcut tu ceva. Vă împăcați”. (femeie, 37 de ani, România)

"Eu în momentul acela eram dărâmată psihic, fizic, cu răni, cu dureri, mi-aș fi dorit, hai să nu zic un pahar de apă rece, dar măcar să vorbească cu mine și să mă facă să înțeleg că nu este normal într-o societate civilizată în anii două mii, noi să ajungem la violență atât de rudimentară. [...]Adică ei [poliția] trebuiau, sau ei trebuie prima dată să fie școliți și să învețe că nouă tre' să ne ofere un suport uman, în primul rând. [...] să mă îndrume spre o... nu știu, du-te 24 de ore la centrul cutare și de acolo sunt oameni care sunt specializați să te învețe fiecare pas care tre' să-l faci. Nu să mă judece, nu să-mi spună că dacă sunt vopsită blondă am față de curvă, nu că dacă am unghiile vopsite, iară sunt curvă! Astea sunt cuvintele, n-am ce să fac! Adică, din păcate, polițiștii români consideră că femeile sunt niște curve." (femeie, 35 de ani, România)

- Atitudine de indiferență și/sau diminuarea importanței infracțiunii. Deseori interacțiunile cu poliția descrise ca fiind "inumane" cu referire la comportamentul lor față de victime, lipsite de orice empatie

„[...] eram semi leșinată și cu fața spartă...[...] i-am sunat de două ori și i-am rugat atunci să cheme o salvare [...] și au zis că mă descurc, să mă duc singură. Deci aia a fost prima formă care mi s-a părut puțin inuman, din punctul meu de vedere, în condițiile în care am cerut ajutor [...]Nu, nu mi-au oferit asta". (femeie, 35 de ani, România)

[în interacțiunea cu poliția]"Zic: „Domnu’, lăsați-mă, că nu mai știu, mi-e frică și de umbra mea, să merg pe drum!” Și zic: „Nu mai pot!” !” Și zice: „De ce nu faceți ceva pentru dumneavoastră, pentru copii? Ne-am săturat și noi de câte ori ne chemați! Iarăși mergem la adresa respectivă, iarăși ne cheamă doamna!” Și, zic, trebuie să reușim să facem ceva". (femeie, 47 de ani, România)

- Multe situații în care poliția încearcă, de fapt, să descurajeze victimele să depună plângeri sau chiar refuză înregistrarea reclamațiilor (cel puțin nu o înregistrează imediat sau nu înregistrează de fiecare dată, în caz de plângeri repetate)

[poliția i-a spus:] *„Noi nu prea ne batem capul...”, exact așa a zis, „...cu astfel de plângeri, pentru că de cele mai multe ori, de aproape toate datele, victima își retrace plângerea.” Așa mi-a spus".* (femeie, 36 de ani, România)

- Poliția nu este pregătită să gestioneze astfel de situații - și din punctul de vedere al propriilor informații, dar și în ceea ce privește acțiunea și comportamentul adecvate față de victime și în situații de violență în familie, atunci când intervin pe teren.

"Poți să-i chemi de zece ori. Iar a venit, iar nu știu ce.. [...]trebuie să li se dea și polițiștilor care sunt pe teren sau care sunt în cazurile astea, să li se dea o notă de... nu știu, să ia să gestioneze problema atunci". " Cred că trebuie legea făcută... exact, să li se permită și lor [polițiștilor] să aibă autoritate față de agresor." (femeie, 35 de ani, România)

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

La prima informare a victimei asupra drepturilor sale ca victimă a violenței în familie, poliția ar trebui să ia în considerare starea fizică și psihologică a victimelor atunci când interacționează pentru prima dată. Ar trebui să fie clar, și nu așa cum au arătat multe dintre interviuri, că este foarte probabil ca victima să nu înțeleagă informațiile în mod corespunzător în acel moment și că informațiile trebuie repetate într-o manieră adecvată ori de câte ori și pentru atâta timp cât este necesar, astfel încât victimele să o poată înțelege și procesa și, de fapt, să fie informate corespunzător.

În cazul celor câteva interacțiuni directe cu procurorii și judecătorii, majoritatea interviuatele, victime ale violenței domestice, au făcut o evaluare slabă a informațiilor primite de la aceștia, însă per total, și comparativ cu poliția, interacțiunea a fost resimțită mai puțin negativ. Însă, în cazul unora dintre victime, atmosfera în cadrul instanței a fost resimțită ca intimidantă, ca și când ele ar fi făcut ceva rău. Acest lucru poate indica insuficientă pregătire prealabilă a victimelor, dar și lipsa de conștientizare și adaptare a instanțelor la nevoile victimelor vulnerabile.

“e greu în instanță să câștigi, e foarte greu, adică, eu am crezut că e mult mai ușor, dar acolo treci din nou prin iad...”. “Da, dar eu atunci m-am simțit ca la penal, eu nu m-am simțit ca la un ordin de protecție. Adică ordinul de protecție, din punctul meu de vedere, trebuia să fie mai light. Că nu era, cum să zic, un moment în care el [agresorul] și-ar pierde libertatea. Era un moment în care îmi câștigam eu libertatea”. (femeie, 35 de ani, România)

[vorbind despre procuror] “Mi-ar fi plăcut să-mi spună să am încredere în justiție... că va funcționa”. (femeie, 36 de ani, România)

Deși nu putem generaliza, am observat o interacțiune ceva mai bună între poliție și victime în cazul unor incidente petrecute în ultimii ani, și în cazul poliției din zona urbană comparativ cu cea rurală. De multe ori, sunt femeile însele care fac aceste comparații, unele dintre ele având lungi istorii de interacțiune cu diferite secții de poliție atât din rural, cât și din urban. Acest “ceva mai bun” nu se referă la faptul că victimele primesc informații complete privitoare la drepturi, ci la faptul că polițiștii sau polițistele din aceste situații nu par a manifesta prejudecată față de femei, ci înțelegere. În astfel de cazuri, ele sunt informate că pot să depună plângere și unde, și sunt direcționate către un ONG care oferă servicii pentru victimele violenței domestice. De cele mai multe ori, simpla direcționare către un ONG schimbă parcursul vieții acestor femei și ele reușesc să iasă din situația de violență. Sigur, menționăm și faptul că la noi au ajuns în principal persoane care au apelat la ONG și care au dorit să vorbească cu noi.

De asemenea, o parte dintre interviuate au menționat că preferă să interacționeze cu femei pe parcursul procedurilor.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

4.f. Servicii de sprijin – furnizate de entități publice, cu management sau finanțare publică (accesarea serviciilor; aria serviciilor disponibile și utilizate) (dacă este cazul, rezultate actuale privind servicii de sprijin general și specializat)

Conform legislației din România, există următoarele instituții care oferă servicii de sprijin general și/sau specializat:

Instituțiile oferă servicii sociale în domeniul violenței domestice în special prin Direcții Generale de asistență socială și protecția copilului (care sunt la nivel județean)¹². Și ONG-urile oferă servicii¹³, în special copiilor, victimelor violenței domestice, victimelor traficului de ființe umane. Serviciile juridice sunt disponibile prin intermediul barourilor, dar numai la cerere depusă la tribunal, conform legii 211/2004. În cazul victimelor violenței domestice, în procedura obținerii ordinului de protecție, li se poate acorda asistență sau reprezentare prin avocat, la cerere. Asistența juridică a persoanei împotriva căreia se solicită ordinul este, în schimb, obligatorie.¹⁴ Serviciile de probațiune de pe lângă tribunal sunt cele care oferă consilierea psihologică. Conform răspunsului Direcției Naționale de Probațiune la o solicitare de informații publice, doar 12 victime au fost asistate astfel în perioada 2015-2018. Același răspuns specifică faptul că, pentru a se transpune complet prevederile Directivei Victimelor, o Ordonanță de Urgență este în curs de aprobare, la nivelul Guvernului. Dacă se aprobă, un nou serviciu se va înființa la nivel de DGASPC-uri în vederea asistării și consilierii victimelor, așadar transferând acest rol de la serviciile de probațiune.¹⁵ Adăposturile și alte tipuri de astfel de servicii oferă și ele consiliere juridică și psihologică în cadrul serviciului (Legea 217/2003).

Asistența psihologică, așa cum este prevăzută în legea pentru victimele infracțiunilor, depindea (până în 2018) de depunerea unei plângeri.¹⁶ Asistența juridică gratuită se acordă la cerere unui anumit tip de victime (ale infracțiunilor grave și ale anumitor infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, respectiv a minorilor) și este condiționată de depunerea plângerii, cu un termen limită de depunere a plângerii de 60 de zile.¹⁷

După cum am văzut mai sus, organizațiile neguvernamentale sunt specificate în lege ca furnizori de servicii de asistență specializată și au existat cazuri menționate în interviurile derulate în cadrul acestei cercetări în care poliția sau serviciile publice de asistență socială au (re)direcționat victime către ONG-uri.

¹² Legea 174/ 2018 de modificare a Legii 217/2003 aduce precizări suplimentare despre responsabilități privind derularea și finanțarea serviciilor pentru victime, în special serviciile sociale, la nivel local.

¹³ Legea 211/2004, art. 12

¹⁴ Art. 27, (2) și (3) din Legea 217/2003.

¹⁵ Adresă nr. 2/9610/06.02.2019 de la Ministerul Justiției, Direcția Națională de Probațiune către Centrul de Resurse Juridice.

¹⁶ Lege 211/2004, Art. 10, alin. 2

¹⁷ Lege 211/2004, Art. 14 și Art. 16.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Potrivit Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse între Bărbați și Femei (A.N.E.S.), la finalul lunii iunie 2018, există 61 de centre în regim rezidențial, dintre care 45 centre de primire în regim de urgență (37 publice și 8 private) și 16 sunt centre de recuperare (11 publice și 5 private). Există, de asemenea, 32 de servicii în regim de zi, din care 25 sunt centre pentru prevenirea și combaterea violenței în familie (16 publice și 9 private) și 7 sunt centre de informare și sensibilizare a populației (publice).¹⁸

Mai puțin de jumătate dintre victime au menționat că au intrat în contact cu D.G.A.S.P.C. (Direcția generală de asistență socială și protecția copilului de la nivel județean) sau cu D.A.S. (Direcția de asistență socială de la nivel local) în vederea informării și ceva mai multe victime au menționat lucrători sociali, fără a fi în măsură să identifice angajatorul – merită menționat aici că, în cazurile de divorț în care trebuie stabilită custodia, un asistent social face vizită la domiciliu pentru un raport. Interacțiunile sunt descrise ca fiind limitate în ceea ce privește informația și asistența primită, și numai unele dintre ele au fost trimise către ONG-uri sau au fost informate cu privire la existența de ONG-uri specializate sau cu privire la consiliere psihologică.

În mod excepțional, au fost menționate și alte instituții, în special în ceea ce privește direcționarea către ONG-uri, cum ar fi A.N.E.S. și Institutul de Medicină Legală (într-unul dintre cazuri, această ultimă instituție implementa un proiect privind prevenirea violenței domestice).

Foarte puține dintre victime au menționat că reprezentanții D.A.S. sau ai D.G.A.S.P.C. ar fi efectuat o evaluare a nevoilor de protecție.

Majoritatea interviuatelor nu au putut să numească servicii de asistență generală, decât dacă au fost întrebată în mod nominal despre acestea.

În foarte puține cazuri, victimele au accesat adăposturi de stat, cu experiențe atât pozitive, cât și negative. S-a menționat, de asemenea, deficitul de adăposturi și cum, în practică, accesul la acestea depinde de domiciliu (această restricție a fost eliminată prin modificările legislative din 2018, rămâne însă de văzut cum va fi implementată în practică).

"Și am sunat la toate unde am găsit numerele, dar mi s-a spus același lucru, nefiind din localitatea respectivă nu pot beneficia de serviciile lor. " "Și... am zis OK, dar în cazul meu, eu ce pot face? Stau și aștept să primesc una în cap, să mă scuzați, ca să pot să beneficiaz de lege? Pentru că bănuiesc că este o lege și la noi de protecție a familiei, a femeilor, în primul rând". (femeie, 41 de ani, România)

Deși există o Metodologie cadru privind prevenirea și intervenția în echipă multidisciplinară și în rețea în situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie, adoptată în 2011 prin Hotărârea de Guvern 49/2011, metodologie cu proceduri foarte detaliate și explicații comprehensive privitoare la violența domestică, efecte și implicațiile ei, dar și metode de evaluare și acțiune, niciuna

¹⁸ Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse, Adresă nr. 2135/DPCVF/A.M.C./27.06.2008 către Centrul de Resurse Juridice.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

dintre interviuate nu ne-a oferit informații din care să putem deduce că s-ar fi acționat în baza acestei metodologii. Mai mult, cu câteva excepții, ni s-au furnizat informații despre interacțiuni nefericite cu lucrători sociali ce au părut nepregătiți în legătură cu aspecte minime legate de psihologia sau drepturile victimelor violenței domestice. Serviciile sociale apar drept marginale fenomenului violenței domestice, în niciun caz proactive în sensul prevenției și asistenței victimei să iasă din situație împreună cu copiii, respectiv încetarea situației de violență.

4.g. Servicii de sprijin – furnizate de entități private, cu management sau finanțare privată (accesarea serviciilor; aria serviciilor disponibile și utilizate) (dacă este cazul, rezultate actuale privind servicii de sprijin general și specializat)

O majoritate covârșitoare a victimelor interviuate a accesat serviciile unui ONG specializat, de obicei pe termen lung. Menționăm din nou însă că metoda de recrutare a interviuatelelor s-a făcut în principal prin intermediul ONG-urilor.

Sursele de informații despre ONG-uri și existența acestora au fost adesea Internetul, în timp ce trimiterea către servicii de asistență generalizată sau la servicii specializate s-a făcut printr-o varietate de surse și în faze atât de diferite ale cazurilor/situațiilor, încât este imposibil de tras o concluzie privind o sursă comună de direcționare către aceste servicii. Cu excepția Internetului ca principală sursă de informație despre orice în legătură cu violența în familie în general, victimele au numit ca surse de trimitere către servicii de asistență (în nicio ordine anume): operatorul de la numărul național de urgență, angajați din diferite departamente ale D.G.A.S.P.C., un asistent medical, un profesor de la școala copiilor, un preot, un medic, institutul de medicină legală (care implementa un proiect în parteneriat cu un ONG), un cunoscut/prieten, un avocat, un asistent social etc.

Principalele servicii accesate au fost consiliere psihologică și consiliere și asistența juridică (pentru diferite tipuri de proceduri - ordin de protecție, proces de custodie, divorț și plângere penală).

Potrivit nevoilor victimelor, acestea au mai primit de la ONG-uri, în special, dacă a fost cazul, adăpost, hrană, trusă de igienă de bază, informații practice, asistență pentru găsirea unui loc de muncă, asistență pentru înscrierea copiilor la școală, consiliere psihologică pentru copii, sprijin emoțional, ajutor medical sau asistență financiară pentru ajutor medical/stomatologic.

Proape în unanimitate, interviuatele au răspuns că au fost pe deplin informate despre drepturile lor ca victime ale violenței în familie atunci când s-au adresat ONG-urilor, dar multe dintre ele au fost efectiv și acompaniate de ONG-uri pe parcursul tuturor procedurilor prin care au trecut. Majoritatea au menționat în mod clar sau s-a putut deduce din informațiile furnizate că ONG-urile au făcut, de asemenea, o evaluare a nevoilor lor, inclusiv nevoile de protecție.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

4.h. Servicii de sprijin – evaluare efectuată de victime

Referindu-se în special la ONG-uri, victimele, într-o majoritate covârșitoare, au evaluat serviciile și ajutorul oferit de acestea ca fiind de bună calitate, foarte bune sau excelente și, nu de puține ori, se menționează că ONG-urile sunt singurele care le-au ajutat de fapt. Victimele fac această evaluare și în comparație cu poliția, pe care ele o apreciază ca nefiind aproape deloc de ajutor. Cel mai des menționate servicii ca fiind foarte necesare și utile sunt consilierea psihologică, asistența și consilierea juridică și, după caz, adăpostul.

"[...]ONG-urile fac foarte multe pentru victime. [statul] Ar trebui să le ajute, să existe locuri în care să fie primite, preluate și îngrijite și ajutate cumva și financiar, cât de puțin, contează foarte mult pentru o femeie". (femeie, 50 de ani, România)

"... poliția niciodată n-o să se ridice la nivelul celor de la ONG. Niciodată!" (femeie, 41 de ani, România)

"[de la ONG-uri] Nu mi-a lipsit nimica, sincer. Chiar nu m-am așteptat". (femeie, 39 de ani, România)

"aici [la ONG] am fost informată de la început. Știam foarte clar ce...". (femeie, 36 de ani, România)

Din punct de vedere al disponibilității, un număr mare de victime consideră că nu există la dispoziție informații suficiente despre ONG-uri și că lipsa accesului la Internet, de exemplu, sau faptul că locuiești în mediul rural reprezintă mari probleme pentru ca o victimă care vrea să identifice acest potențial ajutor (care e posibil să nici nu existe în comunitățile rurale sau în orașele mici).

Majoritatea respondentelor nu au menționat nicio instituție de stat ca acordând servicii de asistență pentru victimele violenței în familie, cu excepția poliției, pe care o consideră ca fiind prima instituție care ar trebui să informeze și să sprijine o victimă, dar nu au evaluat poliția ca făcând acest lucru.

5. Concluzii

Gradul de conștientizare a drepturilor victimelor, așa cum a fost evaluat și raportat de acestea, este aproape inexistent, inclusiv dreptul la informare.

Au existat informații fragmentate despre ceea ce victima ar trebui să facă din punct de vedere legal pentru a se proteja și a-și valorifica drepturile, precum și informații fragmentate despre serviciile/sistemul de asistență, informații care altminteri provin din diverse surse: internet, un medic, un ofițer de poliție, un funcționar, o cunoștință, un avocat etc., ceea ce face aproape imposibil pentru o victimă să acționeze în această privință la momentul efectiv când are nevoie și, în mod regulat, ulterior. În cazurile intervievate, victimele au considerat că doar ONG-urile le-au informat despre toate lucrurile, dar până au ajuns la ONG, dacă au ajuns acolo, trecuseră deja prin situații care ar fi putut fi evitate, dacă ar fi avut informațiile și sprijinul necesare.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

În general, victimele consideră că nu există sprijin din partea statului, inclusiv organele de aplicare a legii și autoritățile judiciare, precum și alte instituții, cum ar fi serviciile de asistență socială și serviciile de protecție a copilului și că doar ONG-urile le ajută. Majoritatea victimelor, după ce au interacționat cu poliția, au menționat că nu au știut ce să facă sau unde să meargă, simțind astfel că nu au opțiuni de a scăpa de situația de violență domestică.

Deși în ultimii doi ani au reapărut o serie de servicii de sprijin sau s-au demarat diferite proiecte în domeniul combaterii violenței domestice, din punct de vedere ale reglementărilor, dar mai ales în practică, există un sistem limitat de servicii de sprijin pentru victimele violenței domestice, care pare mai degrabă să funcționeze pe categorii și termene limită generale de acordare, și nu în mod flexibil, în funcție de nevoile individuale ale victimelor, iar finanțarea și sustenabilitatea serviciilor, inclusiv a celor de stat, nu este garantată la un anumit nivel minim și accesibil oriunde pe teritoriul României. S-a menționat, de asemenea, lipsa adăposturilor de stat. Aceasta se adaugă faptului că există o perioadă limitată de timp în care o victimă poate să rămână într-un adăpost, fie gestionat de stat, fie privat.

"Am stat două – trei luni acolo și am venit înapoi, dar tot la bărbat, că n-am avut în altă parte unde." (femeie, 41 de ani, România)

În același timp, se pare că există o utilizare disproporționată a serviciilor de sprijin cu gestionare privată (ONG-uri) în comparație cu serviciile de asistență de stat. În ciuda resurselor limitate ale ONG-urilor, ONG-urile par a fi, în prezent, singurele care oferă o arie comprehensivă de servicii de sprijin și la un nivel evaluat ca fiind superiordin perspectiva calității față de serviciile de stat. De asemenea, în ciuda numărului redus de astfel de ONG-uri, acestea par să fie mai vizibile și mult mai accesibile victimelor decât serviciile de stat.

Formarea organelor de aplicare a legii și a organelor judiciare, în general, privind gestionarea situațiilor și a victimelor violenței domestice, împreună cu schimbarea mentalității poliției, în particular, reprezintă o necesitate majoră pentru accesul victimelor la informație și posibilitatea reală de a-și valorifica drepturile. Multe dintre victime au menționat poliția ca având o atitudine descurajatoare, părtinitoare în favoarea agresorului și/sau că a fost nepregătită pentru a face față situațiilor de violență în familie și nevoilor victimelor.

"Nu te îndrumă nimeni, toți îți sunt ostili, au senzația că muncesc degeaba sau că dacă începi o treabă, tu n-o duci până la bun sfârșit, și atunci ei de ce să mai deschidă un proces penal, dacă tu nu ești sigur. Insistă pe împăcare poliția, ține cu bărbatul, că da să-și vadă și el copilul, că e tată." (femeie, 42 de ani, România)

"Pe mine m-au descurajat foarte mult aici, foarte mult m-a descurajat poliția". "Eu asta am constatat, deci poliția nu se implică atât de mult, li se pare ceva "Stați doamnă că se liniștește, nu mai țineți..."", mie așa îmi spuneau tot timpul "vă dați din fața lui și o să vă lase în pace, se liniștește". Și eu ce să fac până se liniștește? (...) [Ar trebui] să dea importanță și să pună accent acolo unde sunt familii cu copii, să se deplaseze să vadă dacă este real, n-a sunat omul degeaba, eu așa cred." (femeie, 47 de ani, România)

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Nu de puține ori, interacțiunile cu poliția mai ales, dar uneori și din instanțele judecătorești, au fost relatate ca traumatizante și se pare că nu există proceduri sau practici pentru a evita supunerea victimelor la victimizarea secundară și repetată. Dimpotrivă, victimele au fost rugate să-și reamintească incidentele de violență în diferite ocazii.

În mod dureros, victimele nu își cunosc drepturile și acest lucru le face să nu cunoască rolul fiecărei instituții și mai ales al poliției. Lipsa de informații cu privire la drepturile lor și sistemul de susținere foarte slab de stat și, adesea, eșecul interacțiunii cu poliția, fac ca victimele să fie mai puțin exigente față respectarea drepturilor lor sau să le scadă așteptările în materie de ajutor și sprijin.

"Cred că aș fi făcut orice, dacă aș fi știut unde anume să merg". (femeie, 50 de ani, România)

Sprijinul oferit de ONG-uri este foarte bine evaluat, deoarece pare a fi singurul care, în ansamblu, oferă servicii de sprijin eficiente, dar victimele rareori par conștiente că statul este primul responsabil pentru a le sprijini și că ONG-urile sunt deseori finanțate în mod privat pentru serviciile pe care le oferă, în general limitate în resurse comparativ cu nevoia existentă și că acestea ar trebui să vină în completarea de sistemul de sprijin general, și nu să îl înlocuiască.

În ciuda evaluării mai bune a judecătorilor, mai ales în comparație cu poliția, victimele menționează totuși o atmosferă intimidantă în instanță sau una neutră sau lipsa oricărei interacțiuni care să le facă să se simtă protejate.

Există o lipsă enormă de informații despre violența domestică și despre drepturile victimelor și procedurile care trebuie urmate în astfel de situații, la nivelul întregii societăți, dar, din nefericire, pare că la fel și din partea instituțiilor și organismelor cu atribuții în domeniu. Un număr mare dintre respondente au menționat internetul ca fiind singura sursă de informații despre drepturile lor și procedurile și serviciile de sprijin, în principal cele finanțate din fonduri private (ONG-uri). Acest lucru este cu atât mai problematic, dacă ne gândim la situația femeilor care nu au acces la internet¹⁹. De câteva ori, mass-media a fost menționată ca sursă secundară de informații. Mass-media au fost, de asemenea, folosite de câteva dintre victime pentru a exercita presiuni asupra autorităților ca să le rezolve cazurile.

"Cam tot ce știu legat de drepturile mele este ce am găsit eu pe internet". "Cred că mi-ar fi fost ceva util să am măcar o broșură cu niște drepturi, niște numere de telefon la care să poți apela, niște adrese. [...] Adică eu de bine de rău am avut acces la internet, m-am apucat și am căutat, dar stau și mă gândesc că vreo femeie de la țară care poate nici televizor nu are, darămite internet, de unde o să obțină informațiile astea?". (femeie, 37 de ani, România)

Există numeroase dificultăți în procedurile și acțiunile în instanță în care victimele, din perspectiva construirii cazului în fața instanțelor, în principal se confruntă cu: lipsa de informații despre cum se procedează, diferențele în ceea ce privește felul în care diferite tipuri de violență sunt tratate de

¹⁹ Potrivit Institutului Național de Statistică, 68,6% dintre gospodăriile din România au avut, în 2017, acces la rețeaua de internet de acasă, 64,3% dintre acestea fiind localizate în mediul urban.

http://www.insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/tic_r2017.pdf

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

poliție și instanțele de judecată: violența verbală și emoțională pare să nu fie luată în serios sau chiar să nu fie văzută ca violență de către unii ofițeri de poliție, dificultăți în a prezenta martori, dificultăți în prezentarea dovezilor scrise/audio/video, deoarece natura cazurilor și a violenței este diferită. Multe dintre victime au simțit că sunt complet singure și că ele sunt singurele persoane responsabile pentru a găsi soluții și a acționa pentru a pune capăt situației de violență în familie, deoarece nu s-au simțit sprijinite de poliție în eforturile lor. Asta în condițiile în care vorbim totuși de fapte interzise de lege. De asemenea, au fost menționate efectele lipsei de protecție, în general, și de gestionare adecvată a acestor situații din perspectiva sistemului.

„I: Dar în opinia dumneavoastră ce s-ar putea face pentru ca atunci când ajungi la instanță judecătorească sau judecătorească informează pe cineva, o persoană care a fost victimă a violenței domestice despre drepturi, astfel încât să îi fie folositor, dacă dumneavoastră ziceți că nici nu v-au spus?”

R: Dar nu știu, probabil că dacă aveam un certificat medico-legal cu niște lovituri mai serioase ceva, așa știți cum eu spun că am fost agresată, el zice că nu mi-a făcut nimic, eu spun că el bea...

I: Dar ați spus că aveți certificat...

R: Da, dar sunt din timp așa și nu-s pentru lovituri așa prea... Dar oricum am certificat medico-legal pentru câteva zile de îngrijiri, n-am că de exemplu mi-a rupt mâna sau nu știu... foarte, prea multe zile de îngrijiri". (femeie, 42 de ani, România)

“Nu știu ce s-ar fi întâmplat, dacă nu avem dovezi. De exemplu, nu știu, spuneam că am fost lovită și hărțuită, dar nu aveam nicio dovadă cu absolut nimic. Nu știu atunci ce s-ar fi întâmplat”. (femeie, 36 de ani, România)

“... înainte erau protejați martorii, acum nu. În hotărârea judecătorească sunt scriși și le este frică și intimidată de către agresori, că și el primește același răspuns de la judecătore, și aceleași nume ca și mine, și atunci ei dau înapoi și nu te mai ajută”. (femeie, 35 de ani, România)

Copiii nu sunt luați în considerare ca vulnerabili și ca victime ale violenței în familie în sine, deși adesea sunt martori (dacă nu și ei sunt supuși) situației violenței în familie. În acest context, modificarea Legii 217/2003 care consideră copiii martori ai violenței domestice ei înșiși victime separate ale violenței domestice este importantă²⁰, însă e nevoie de formare a tuturor organelor judiciare pentru o adecvată implementare a acestei prevederi. Nu au existat cazuri menționate în care copiii să fie informați despre drepturile lor (când este posibil, având în vedere vârsta lor și nivelul de maturitate) sau mamele în legătură cu drepturile copiilor lor. În cazurile rare de copii chestionați de către poliție, judecători sau reprezentanți ai serviciilor de asistență socială, persoanele intervievate au menționat că nu au fost implementate măsuri speciale de protecție a copiilor. Câteva dintre victime au menționat că și copiii au fost afectați în mod negativ de audieri. Neluând în calcul cazurile în care judecătorii aparent nu au accesat cazuri relaționate (ex. emiterea unui ordin de protecție împotriva unuia dintre părinți) când au decis în probleme familiale, în multe dintre cazurile de divorț sau de custodie, când serviciile de asistență socială au efectuat anchete privind copiii, tema

²⁰ Art. 5, alin. (2) din Legea 217/2003.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

violenței în familie nu a părut să fi fost adusă în discuție și, prin urmare, nu a fost luată în considerare în decizie, chiar dacă mamele aveau deja ordine de protecție.

Acest lucru este în strânsă legătură cu interviurile care au menționat că procedura de divorț a fost ca orice altă procedură, fără a ține seama de implicațiile existenței violenței în familie (dacă nu este invocată în mod direct în dosar).

Acesta este un decalaj serios în practica instanțelor civile din România cu dosare ce țin de probleme de familie și unde judecătorii ar trebui să determine interesul superior al copilului sau al persoanelor vulnerabile din fața lor. Evident, ar trebui să fie pregătiți și instruiți în prealabil să recunoască o stare de vulnerabilitate, iar din punct de vedere al procedurilor de lucru, să verifice din oficiu eventuala existență a unor ordine de protecție sau cazuri de violență în familie.

Ordinul de protecție, într-un număr copleșitor de cazuri, a fost încălcat de agresor, iar poliția nu a făcut mai nimic în privința aceasta. De fapt, victimele au menționat că nu au fost impuse sancțiuni agresorilor pentru încălcarea ordinului de protecție, pur și simplu, în foarte puține cazuri, doar câteva avertismente care au avut sau nu au efect asupra agresorilor. Victimele au mai spus că ordinul de protecție este inutil, inefficient sau limitat. Unele victime chiar au ales să nu depună cerere pentru obținerea unui ordin de protecție, auzind de la cunoscuți că nu e eficient.

“R: ... legea asta e făcută așa... psihic cumva să te ajute, că fizic nu te ajută nimeni. Așa e o chestie psihică acolo cumva, să zici că te simți tu liniștit, băi, ai ordin de protecție și nu-ți face nimic. Pe dracu’. Nu-i așa!

I: Dar ce-ar trebui să se întâmple ca totuși ordinul ăla să nu fie doar psihic, să fie și-n fapt?

R: Păi și-n fapt, în momentul... eu ce văd în afară, da, deci nu la noi în țară, ce vedem la televizor, că în afară tot ce se întâmplă... în momentul când a încălcat un ordin de protecție el este arestat! Da, deci nu... nu că vezi Doamne îl mai atenționează sau îl sună și-l înștiințează, vedeți, aveți grijă, ați încălcat... nu, este arestat pur și simplu. E, alea da legi! Pentru că ordinul ăsta de protecție nu chiar îl obții așa... Bine, că acolo [în străinătate] se dă și pentru o palmă. Dar mite la noi că te bagă în comă, în spital! Și-n fața copiilor!” (femeie, 36 de ani, România)

Inutilitatea ordinului de protecție vine în contradicție cu perioada îndelungată de timp care trece până ce victima este informată că există și cum poate fi obținut. *“dar eu care am fost de (multe) ori în instanță pentru ordinele de protecție, de (foarte multe) ori, pot spune că nu este ceva banal. Mie mi se pare că e ca sentința la moarte acolo, pentru că eu sunt chinuită ca și victimă mai rău decât hoții de cai. În general, ei care sunt agresori, tac din gură, li se pun două, trei întrebări, te mai și înjură pe holul tribunalului și cam își văd de viața lor”.* (femeie, 35 de ani, România). Chiar și cu ordinul de protecție, victimele au spus că, pentru a se proteja, *„trebuie să mai găsești și alte metode, afară de ordin, ceva mai puternic”* (femeie, 41 de ani, România).

Consilierea psihologică și consilierea și sprijinul juridic sunt principalele nevoi adesea invocate, precum și ca fiind cele mai utile de către victime. Cu toate acestea, victimele care continuă, din

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

diverse motive, să împartă casa/proprietatea cu agresorul, invocă în primul rând nevoia de separare fizică de agresor și adăpost pentru ele și copii (siguranța) și apoi celelalte două nevoi.

În cadrul cercetării, una dintre interviuatoarele a identificat practici promițătoare la nivel local cum ar fi posibilitatea acordării unei sume care să acopere chiria pentru o perioadă de timp (Cluj-Napoca), sau o bună și funcțională cooperare între un adăpost gestionat de un ONG, dar finanțat de stat și celelalte servicii, inclusiv cele medicale, în special în scopul trimerii persoanelor către diferite servicii, la Târgu Mureș. Menționăm faptul că cercetarea a acoperit un număr limitat de județe și că această practică ar putea să existe și-n alte județe. În orice caz, ar trebui existinsă/găsite soluții peste tot în țară.

În plus față de lipsa accesului la informații privind drepturile lor, s-a menționat și o lipsă de avocați specializați în domeniul violenței în familie, care să poată sprijini mai bine victimele în fața instanțelor judecătorești și să construiască un dosar (de asemenea, în procesele de custodie și divorț care implică violență în familie).

Acești avocați nu ar trebui să fie doar cei afiliați ONG-urilor specializate - deoarece acești avocați au fost cei despre care cei interviuati au spus ca sunt instruiți și de ajutor - ci oricare avocat.

Există o nevoie enormă de informare cu acoperire națională despre drepturilor victimelor violenței domestice, precum și despre disponibilitatea serviciilor de asistență – care ar trebui să fie disponibile în fiecare secție de poliție și în orice alte instituții unde ajung potențiale victime (cum ar fi spitale, institute medico-legale, cabinetul medical local, servicii sociale etc.). Mass-media ar trebui să fie, de asemenea, foarte active în această campanie.

“Problema e ca femeile să înțeleagă că au niște drepturi și că pot suna undeva. Și cineva să le ajute.”
(femeie, 35 de ani, România)

“Educația și învățământul ar trebui să promoveze mai bine multe aspecte. Sunt... (...) pe minus”.
(femeie, 46 de ani, România)

Într-un număr de cazuri unde au fost începute proceduri penale, au fost menționate proceduri îndelungate în legătură cu plângerile penale împotriva agresorilor, unde poliția afișează o comunicare slabă cu victimele care, după 2-4 ani, au încă puține informații sau nu au deloc informații cu privire la stadiul anchetei penale, dar și în legătură cu procesele de divorț și custodie, deși la mijloc sunt situații de violență domestică. Unele dintre victime au menționat că au ales divorțul în fața unui notar, deci pe cale amiabilă, pentru a putea divorța mai repede. De asemenea, procedurile îndelungate au fost menționate în legătură cu efectele prelungirii situației de incertitudine și, în fond a lipsei de acces eficient la justiție, și-anume revictimizarea și retraumatizarea victimelor.

Rezultatele cercetării relevă multipli indicatori pentru o cultură generalizată de misoginism feroce și extrem de tolerantă față de violența împotriva femeii, o cultură care nu pare să fi fost niciodată contestată în mod proactiv și eficient în cadrul poliției române, culturii administrative și judiciare.

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Aceasta indică un eșec din partea statului în încercarea de a proteja victimele violenței domestice și o cultură a impunității față de agresori, împotriva cărora nu se iau măsuri eficiente.

“Pentru că la noi... și cred că nu exagerez să spun, dar se ajunge să zică „Vai, săraca!” doar în momentul când îi ia viața. Eu așa văd. Adică privind atât mass-media, cât și cazurile astea, care chiar au fost în ultima perioadă... „Vai, săraca!” (femeie, 36 de ani, România).

Recunoaștem importanța modificărilor legislative recente în sensul protecției victimelor infracțiunilor și a victimelor violenței domestice în mod particular. Reiterăm faptul că, dacă se dorește ca aceste modificări să fie eficiente și, în general, dacă se dorește diminuarea fenomenului violenței domestice în mod real și protecția adecvată a victimelor vulnerabile, e necesară o schimbare de paradigmă și formarea intensivă într-o filozofie de drepturile omului a tuturor profesiilor relevante, și începând de pe băncile facultății.

6. Recomandări pentru îmbunătățirea cadrului juridic și instituțional, a procedurii și a practicii în domeniul informării și asistenței adecvate a victimelor violenței domestice.

	Recomandări	Instituții cu responsabilități sau mandat relevant pentru implementarea recomandării
1	Instruire intensivă și pluridisciplinară a polițiștilor, a procurorilor, a judecătorilor și a avocaților cu privire la specificul violenței domestice (inclusiv cu privire la efectele psihologice ale violenței domestice asupra victimelor, maniere de comunicare eficientă, evaluarea detaliată a riscului, identificarea riscului în cazul altor membri de familie și luarea măsurilor adecvate etc.) și cu privire la substanța și metodologia de implementare efectivă a drepturilor victimelor. Formarea trebuie, de asemenea, să includă sesiuni de identificare și contestare a prejudecăților.	Academia de Poliție și Școlile de poliție, Inspectoratul General al Poliției Române (IGPR), Institutul de Studii pentru Ordine Publică, Institutul Național al Magistraturii (INM), Ministerul Justiției, Institutul Național pentru Pregătirea Avocaților, Facultățile de drept.
2	Informarea victimelor la prima interacțiune cu poliția, indiferent dacă este vorba de intervenție la domiciliu sau victima se prezintă la secție; trebuie făcută atât verbal (cu verificarea adecvată că informația a fost și înțeleasă), cât și, dacă rezultă adecvat în urma analizei de risc, în scris, furnizând victimei pe materialul scris și datele de contact ale polițistului/polițiștei responsabil/ă de cazul său.	IGPR, Ministerul Afacerilor Interne (MAI)

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

3	Asigurarea finanțării permanente pentru a avea în mod constant disponibile materiale informative actualizate (afișe, pliante) cu drepturile victimelor și pașii de urmat în cazurile de violență domestică în toate secțiile de poliție din țară, cât și în alte instituții publice care au servicii cu publicul, inclusiv cabinete medicale sau spitale de urgență. Aceste materiale ar trebui să existe și în formate accesibile pentru persoanele cu dizabilități.	IGPR, Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați (ANES), Primării, Direcții Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC), Ministerul Sănătății, instanțe (Ministerul Justiției), Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități
4	Abordarea multidisciplinară și servicii integrate - toate procedurile în cazul semnalării violenței ar trebui să fie disponibile într-un singur loc sau să limiteze cât mai mult necesitatea victimei de a face nenumărate drumuri. Toate serviciile trebuie să asigure un spațiu adecvat, intimitate și confort psihologic.	Guvernul României - program guvernamental cu resurse adecvate asigurate.
5	Rezolvarea cu celeritate a plângerilor în cazuri de violență domestică.	Parchetul General, MAI, IGPR
6	Rezolvarea cu celeritate a cazurilor de divorț, custodie și partajul bunurilor atunci când este vorba despre victime ale violenței domestice și/sau copii. În aceste tipuri de proceduri, violența domestică ar trebui să fie luată în calcul, iar judecătorii formați să întrebe despre astfel de circumstanțe și să verifice cazuri conexe (ex. eventuala existență a unor ordine de protecție) ale părților implicate. De asemenea, în scopul elaborării raportului de anchetă psihosocială în cazurile de divorț, ar trebui în mod obligatoriu investigat dacă a existat violență domestică și raportat asupra acesteia conform unei structuri standard, care să includă toate elementele necesare pentru o decizie informată a judecătorului.	Ministerul Justiției, INM, Ministerul Muncii și Justiției Sociale, Facultățile de drept, de psihologie și de asistență socială, Colegiul psihologilor, Colegiul asistenților sociali.
7	Îmbunătățirea abilităților judecătorilor de a evalua interesul superior al copilului în cazurile de violență domestică atunci când decid custodia/ drepturi de vizitare pentru părintele agresor sau necesitatea includerii copiilor în ordinul de protecție.	Ministerul Justiției, INM, Facultățile de drept, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopției (ANPDCA),
8	Campanie media de informare la nivel național privind violența domestică, ce informează despre ce anume se încadrează la violență domestică, care sunt drepturile victimelor și serviciile de asistență, campanie care să se deruleze pe o perioadă lungă de timp în media naționale și locale, și nu doar pe o perioadă scurtă de	Consiliul Național al Audio-Vizualului, media din România, organizațiile profesionale ale media din România, în colaborare cu

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

	timp sau numai în anumite locuri.	ONG-uri specializate unde acestea există/au resurse pentru a se implica
9	Implementarea adecvată și prin sancționarea conform legii a agresorului care încalcă ordinul de protecție, și modificarea legislației în vederea prelungirii duratei maxime a acestuia (mai mult de 6 luni, perioada maximă pe care se poate acorda în prezent).	Parchetul general, IGPR, MAI, Ministerul Justiției.
10	Îmbunătățirea și eficientizarea accesului la/referirii către asistența juridică din oficiu pentru toate victimele violenței domestice și pregătirea specializată a avocaților care asistă victimele. Formarea judecătorilor pentru a determina necesitatea și dispune asistarea victimei din oficiu, unde e nevoie, în cazurile de solicitare a ordinului de protecție.	Uniunea Națională a Barourilor din România, INM, DGASPC-urile, Serviciile Publice de Asistență Socială (SPAS-uri), ANES, Ministerul Muncii și Justiției Sociale, ANPDCA,
11	Asigurarea unor fonduri adecvate și permanente pentru ONG-urile care oferă servicii victimelor.	Guvernul României, Ministerul Fondurilor Europene, Primării, Consilii locale, Consilii județene
12	Implementarea reală a prevederilor relevante din Codul de procedură penală pentru a proteja victima de retraumatizare, evitând, spre exemplu, audierile repetate sau întâlnirea cu agresorul pe holurile instanțelor.	Ministerul Justiției, Parchetul general, MAI
13	Realizarea unei inspecții tematice privitoare la modul în care sunt instrumentate la nivelul parchetelor și instanțelor de judecată dosarele de violență domestică din perspectiva respectării drepturilor victimelor.	Consiliul Superior al Magistraturii, Inspekția judiciară
14	Creșterea considerabilă, atât ca număr, cât și în termeni de calitate, a serviciilor generale și specializate oferite de stat – necesitatea adăposturilor este foarte mare -, cât și informarea populației că există astfel de servicii în județul/orașul respectiv.	Ministerul Muncii și Justiției Sociale, Ministerul Justiției, ANES, Consiliile locale, Consiliile Județene, Primării, instituțiile media
15	Evaluarea implementării <i>Metodologiei-cadru privind prevenirea și intervenția în echipă multidisciplinară și în rețea în situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie</i> (H.G. 49/2011) și a serviciilor din domeniul violenței domestice. Îmbunătățirea implementării acestei metodologii, a calității generale a serviciilor și asigurarea acoperirii cu serviciile necesare a întregului teritoriu.	Agenția Națională pentru Plăți și Inspekție Socială (ANPIS). ANES, ANPDCA, Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, autorități locale.
16	Formarea separată, dar și în echipe multidisciplinare (împreună cu	ANPDCA, Ministerul

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Governamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

<p>specialiști din domeniul juridic: polițiști, avocați, procurori, judecători) a tuturor specialiștilor din domeniul asistenței sociale (inclusiv psihologi care acordă servicii victimelor vulnerabile) pentru a înțelege în mod adecvat violența domestică, dar și accesul concret la diferite servicii și drepturi (inclusiv, spre exemplu, procedura de obținere a asistenței juridice gratuite), pentru a lucra în mod real multidisciplinar în beneficiul victimei; dar și pentru a adopta proceduri de lucru care să prevină propria demotivare și epuizare. Obligativitatea formării în domeniul violenței domestice a psihologilor și asistenților sociali care elaborează anchete psihosociale, a psihologilor judiciari și, în general, a profesioniștilor din domeniul psiho-social care elaborează evaluări a fi utilizate în cazuri de dreptul familiei sau care sunt implicați în proceduri de dreptul familiei sau care includ victime vulnerabile.</p>	<p>Muncii, Facultățile de asistență socială și de psihologie, Colegiul asistenților sociali, Colegiul psihologilor, ANPIS, în colaborare cu Uniunea Națională a Barourilor și INM.</p>
--	--

